

LAReS

*Lowlands
Archaeological
Research
Service*

Nieuwbouw Medisch Huis aan de Borgtstraat 1 te Laakdal.
Programma van Maatregelen

J.L. Vermeersch
E.N.A. Heirbaut

Colofon

Titel: Nieuwbouw Medisch Huis aan de Borgtstraat 1 te Laakdal. Programma van Maatregelen.

Auteurs: Jeroen L. Vermeersch & Elly N.A. Heirbaut

Grafische illustraties/GIS: Elly N.A. Heirbaut

Rapportnummer: LAReS-rapport 79

Projectleider/veldwerkleider: Elly N.A. Heirbaut

Uitvoerder: LAReS, Lowlands Archaeological Research Service

Vestiging: Rozenlaan 15, 2980 Halle-Zoersel

Publicatiedatum: april 2018

Publicatieplaats: Halle-Zoersel

Illustratieverantwoording voorblad: uitsnede uit de Ferrariskaart

© LAReS. Niets uit deze uitgave mag zonder bronvermelding worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke andere manier dan ook.

LAReS aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

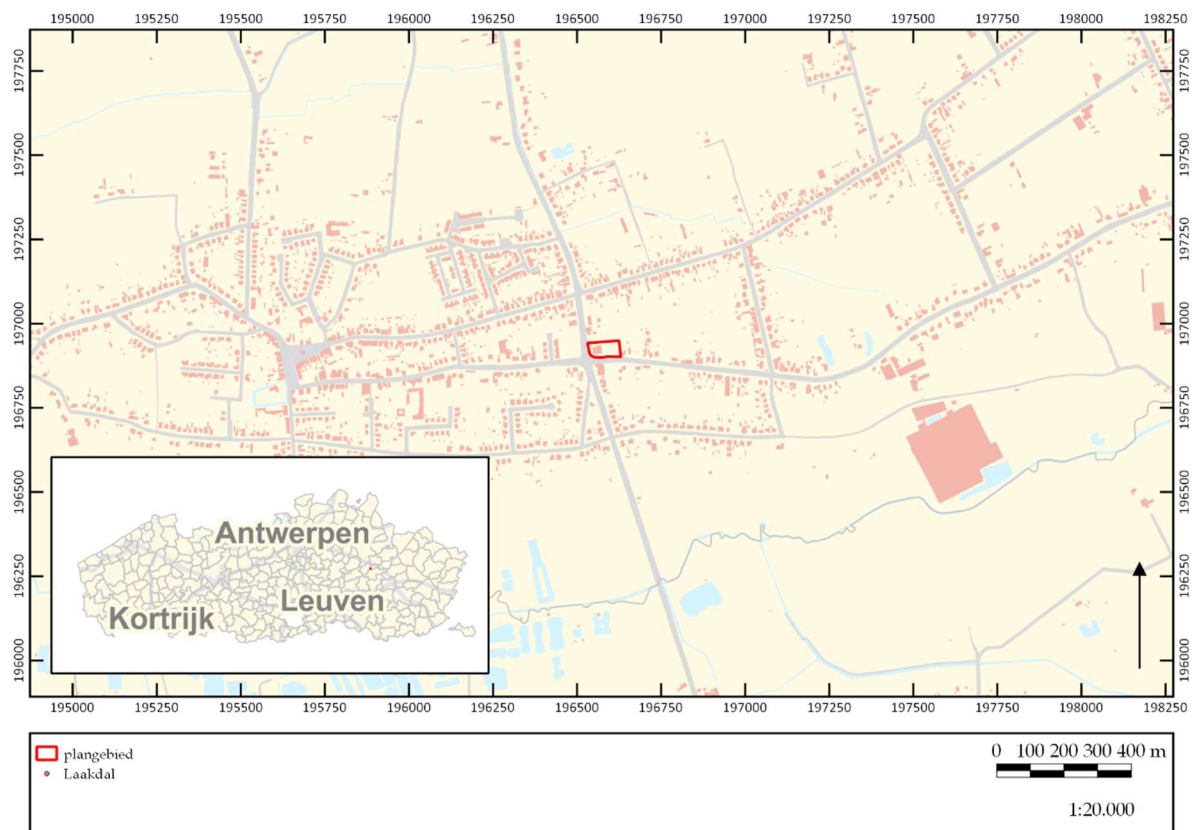
Deel II. Programma van Maatregelen: Borgtstraat 1, Laakdal.

1 INLEIDING	4
2 TECHNISCHE FICHE/ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	5
3 ONDERZOEKSVRAGEN	6
4 KENNISVERMEERDERINGSPOTENTIEEL EN AANBEVELINGEN	8

1 Inleiding

Het plangebied is gelegen aan de Borgtstraat 1 te Laakdal (provincie Antwerpen, fig. 1). Het plangebied bestaat uit vijf percelen met een totale oppervlakte van 4.100 m². Het terrein is egaal en is gelegen op een hoogte van 19,9 à 20,1 m TAW.

Het plangebied omvat vijf percelen waarvan de meest westelijke (huisnummer 1) tot voor kort bebouwd was. Het gebouw had een oppervlakte van ca. 589 m². Op de andere percelen was een parking aanwezig. Op dit moment is alles gesloopt en ligt het terrein braak.

Figuur 1. Kadasterkaart met aanduiding onderzoeksgebied.

©GEOPUNT/EH

2 Technische fiche/administratieve gegevens

Naam site	Borgtstraat 1
Ligging	Borgtstraat 1, 2430 Laakdal
Kadastrale gegevens	Laakdal 4 AFD Vorst/B444c, B443a, B442r, B442s en B442t
Bounding Box	X Y
	196289.838 196704.712
	196799.838 196704.712
	196289.838 197041.712
	196799.838 197041.712
Onderzoek	Archeologisch en geschiedkundig bureauonderzoek
Projectcode	2017L238
Uitvoerders/actoren	Elly N.A. Heirbaut, LAReS Jeroen L. Vermeersch
Erkend archeoloog	Elly N.A. Heirbaut: OE/ERK/Archeoloog/2016/00162
Nummer wettelijk depot	Niet van toepassing
Termijn	april 2018
Geplande ingreep	nieuwbouw: gebouw en verhardingen
Totaal oppervlakte plangebied	4.100 m ²
Geldende wetgeving en voorwaarden	Het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 en het Onroerendergoedbesluit van 16 mei 2014. De nota werd opgesteld overeenkomstig de Code van Goede Praktijk. De totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft, bedraagt 3.000 m ² of meer, zoals bepaald in artikel 5.4.2 van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013.
Randvoorwaarden	zie paragraaf 1.2
Doelstelling	Het doel van deze archeologienota is om via de tot op heden beschikbare bronnen (bureauonderzoek) na te gaan wat het archeologische potentieel van het projectgebied is, wat de mogelijke bedreigingen zijn voor het eventueel aanwezige bodemarchief, en hoe hiermee dient omgegaan te worden.
Thesaurus	Archeologienota, bureauonderzoek, cartografisch onderzoek

3 Onderzoeksvragen

Om bovenstaande te kunnen realiseren, is voorafgaand aan het vooronderzoek met ingreep in de bodem een aantal onderzoeksvraagstellingen geformuleerd:

Landschap en bodem:

- Is de oorspronkelijke bodem intact? Is er sprake van bodemdegradatie en/of erosie, en zo ja, in welke mate? In welke mate hebben de sloopactiviteiten impact gehad op de bodem?
- Wat is de opbouw van de bodem (waargenomen horizonten, beschrijving en duiding)?
- Hebben er post-depositionele processen plaatsgevonden en welk effect hebben deze gehad op de archeologische resten?

Algemeen:

- Zijn er archeologische sporen aanwezig in het te ontwikkelen gebied? Zo ja: wat is de aard en datering van deze sporen?
- Zijn er archeologische vondsten aanwezig in het te ontwikkelen gebied? Zo ja: wat is de aard en datering van deze vondsten?
- Wat is de bewaringskwaliteit van de vondsten?
- Wat is de ruimtelijke begrenzing van de sporen (zowel horizontaal als verticaal; strekt de site zich uit buiten de grenzen van het te ontwikkelen gebied)?
- Wat is de chronologische begrenzing van de sporen? Behoren ze tot één of meerdere perioden?
- Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?
- Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de archeologische vindplaats(en)?
- Is er mogelijkheid tot behoud *in situ*? Zo niet, welke maatregelen worden dan voorgesteld om de archeologische waarden veilig te stellen?
- Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant? Is er voor het beantwoorden van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijk onderzoek nodig? Zo ja, welk type staalname is hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?
- Dient er verder archeologisch onderzoek (opgraving) te worden uitgevoerd op basis van de resultaten van het archeologisch vooronderzoek?

Nederzettingsterreinen:

- Zijn er aanwijzingen voor nederzettingsterreinen in het te ontwikkelen gebied? Zo ja: uit welke periode dateren deze, en waren ze tijdelijk of permanent?
- Zijn er aanwijzingen voor continuïteit of fasering van de nederzetting en/of structuren?
- Welke elementen kunnen bijdragen tot de kennis van de economische en sociale relaties in de verschillende perioden/fasen?
- Wat is de relatie van de vindplaats tot deze in de ruimere omgeving?
- Zijn er aanwijzingen voor andersoortig gebruik van het terrein (anders dan bewoning, bijvoorbeeld funeraire contexten)? Zo ja: uit welke periode dateren deze, en waren ze tijdelijk of permanent?
- Zijn er sporen van landbouwactiviteiten (ploegsporen, veldindeling, ...) gelinkt

aan het historisch terreingebruik zoals waargenomen op de historische kaarten?

- Zijn er sporen van ambachtelijke activiteiten?
- Zijn er sporen van agrarische activiteiten?
- Zijn er sporen van landgebruik (zoals perceelsindeling, wegen, akkers, grondstofwinning)?

Grafvelden:

- Zijn er graven aangetroffen in het te ontwikkelen gebied?
- Hoe dateren deze?
- Kunnen ze gerelateerd worden aan reeds bekende vindplaatsen in de omgeving?
- Zijn de inhumatieresten/crematieresten goed bewaard?
- Is er sprake van bijgaven, en wat voor informatie leveren deze op?
- Is er sprake van een grafritueel, en hoe manifesteert zich dat?

4 Kennisvermeerderingspotentieel en aanbevelingen

Het programma van maatregelen geeft een gemotiveerd advies over het al dan niet moeten nemen van maatregelen i.v.m. de omgang met archeologisch erfgoed bij bodemingrepen.

Op basis van het bureauonderzoek blijkt dat het plangebied gelegen is op een ondergrond die bestaat uit de tertiaire Formatie van Diest. Deze is afgedekt door eolische sedimenten waarin een matig droge lichte zandleembodem is ontwikkeld, die in de loop van de geschiedenis is opgehoogd met plaggen. Dit gebeurde vermoedelijk vanaf de (volle/late) middeleeuwen wanneer Vorst zich ontwikkelde en bewoning en landgebruik gestaag toenamen. Oudere vondsten kunnen door het plaggende goed bewaard gebleven zijn. In het centrum van Vorst werden reeds ijzertijdresten en vondsten uit de vroege middeleeuwen aangetroffen.

Op basis van de archeologische, aardkundige en historische analyse, in combinatie met de impactbepaling van de reeds uitgevoerde en de toekomstige werken, kunnen volgende zaken gesteld worden:

1. Het plangebied is gelegen op een hoogte van ca. 20 m +TAW. Het plangebied ligt op 350 m ten zuiden van de Borgtloop terwijl de Grote Laak op ca. 725 m ten zuiden van het plangebied gelegen is. Tussen deze beide waterlopen ligt de Veldstraat op een landschappelijke rug met een oost-west oriëntatie en een hoogte van ca. 21,5 m +TAW. De Veldstraat ligt op 230 m van het plangebied.
Gradiëntsituaties zijn interessant voor prehistorische bewoning vanwege de variëteit aan voedsel (fauna en flora) en de nabijheid van drinkbaar water in het natuurlijke landschap. Bewoning is meestal gelegen op de wat hogere delen in het landschap (nabij de rand van de vallei), in een range van 0-250 m vanaf water. Het plangebied ligt echter te ver van de waterlopen om een hoge verwachting voorop te stellen. Deze zal meer in de valleien verwacht worden, zoals voor de mesolithische resten aan de Grote Laak in Tessenderlo het geval is. Voor het paleolithicum en mesolithicum kan daarom een lage kans op het aantreffen van archeologische resten vooropgesteld worden (lage potentie).
2. Historische kaarten tonen aan dat het plangebied in gebruik was als akker. Deze is in de loop van de geschiedenis bemest en opgehoogd met plaggen, wat vaak een (laat)middeleeuwse activiteit was. Op basis van de matig droge lichte zandleembodem kan er dan ook vanuit gegaan worden dat het oorspronkelijke landschap geëigend was voor akkerbouw en bewoning. De aanwezigheid van een ijzertijdnederzetting in Vorst, de Romeinse villa in Steenberg en de middeleeuwse sporen en resten tonen aan dat de mens reeds lange tijd in de omgeving actief waren. Door de aanwezigheid van de plaggen kan men een goede bewaring van eventueel aanwezige archeologische resten voorop stellen voor de periode van het neolithicum tot en met de volle middeleeuwen (middelhoge tot hoge potentie).
3. Voor de late middeleeuwen en nieuwe tijd wijzen de bronnen op het feit dat het gebied in gebruik was als akker en vermoedelijk in die tijd met plaggen is

opgehoogd. Bebouwing lijkt niet aanwezig te zijn, met uitzondering van de bewoningsresten uit de 19^e eeuw. Er wordt verwacht dat deze bebouwing ook sporen en resten in de bodem heeft achtergelaten. De potentie voor het aantreffen van archeologische resten de periode van de late middeleeuwen en nieuwe tijd kan aangeduid worden als middelhoog.

Echter, de terreininspectie heeft aangetoond dat zo goed als het hele terrein diepgaand is verstoord. Deze verstoringen reiken tot minimaal 70 cm onder het maaiveld, en zullen nog dieper gaan aangezien het niet mogelijk was om controleboringen te zetten vanwege een compact puinpakket. Verder kan aangenomen worden dat tijdens het slopen ook zware machines op het terrein hebben gereden, ook in het gesloopte gedeelte, waardoor dit ook een impact op de bodem gehad zal hebben.

Al met al is vastgesteld dat de bodem zo zwaar verstoord is, dat het archeologisch potentieel dat op basis van de archeologische inventaris, de bodemkaarten en het hoogtemodel was opgesteld, sterk naar beneden bijgesteld moet worden voor dit terrein. Vanwege de zware verstoringen is voor alle perioden nog maar sprake van een zeer lage potentie.

De kennis over het verleden van Vorst is nog beperkt, met name wanneer het over de oudste geschiedenis en prehistorie gaat. Eventueel aanwezige archeologische resten kunnen hiertoe duidelijk bijdragen. Het geeft een beter inzicht in het gebruik van de regio door de mens en kan hierbij nieuwe informatie aanleveren over de geschiedenis van Vorst en dit deel van de Kempen in het algemeen.

Dit terrein zal echter geen informatie meer opleveren. Uit de meest recente luchtfoto blijkt dat de aanpalende percelen nog niet bebouwd zijn; de archeologische potentie die op basis van de archeologische inventaris, de bodemkaarten en het hoogtemodel was opgesteld, geldt ook voor deze terreinen.

Omwille van de diepgaande en grootschalige verstoring van het terrein en het ontbreken van enig kennisvermeerderingspotentieel, wordt vanuit een kosten-batenanalyse geen verder archeologisch onderzoek aanbevolen. Het terrein kan met andere woorden worden vrijgegeven voor de geplande ontwikkeling en er is geen programma van maatregelen opgesteld.